

РЕЦЕНЗІЇ

УДК 81'27+82-1(=161.2)

ДИНАМІКА ЛІНГВО-ЕСТЕТИЧНОЇ ПАРАДИГМИ УКРАЇНСЬКОЇ ПОЕТИЧНОЇ МОВОТВОРЧОСТІ

(Маленко Олена. *Лінгво-естетична інтерпретація буття в українській поетичній мовотворчості (від фольклору до постмодерну)*. – Харків, 2010. – 488 с.)

Рецензована праця являє собою фундаментальне дослідження лінгвопоетичних аспектів української художньої практики, зокрема поезії, в еволюційній динаміці її естетичних засад – від фольклорного досвіду до постмодерних рефлексій. Провідною думкою монографії є теза про визначальну роль естетичних засад у творенні поетичного тексту, які зумовлюють специфіку мовного кодування та художньої інтерпретації цінностей буття у творі мистецтва слова.

Відповідно до цієї концепції структуровано зміст монографії, яка складається з п'яти розділів, що логічно й послідовно реалізують поставлені завдання. У Розділі I «Теоретичні аспекти дослідження поетичної мовотворчості» презентовано теоретичний аспект дослідження української мовотворчості в діячості – від давніх шкільних поетик до сучасних лінгвопоетичних студій, виконаних у рідній антропоцентричній науковій парадигмі. Відстежено еволюцію української лінгвопоетики в її тенденціях, напрямках, методологіях, персоналіях і знакових працях. У цьому розділі акцент зроблено на багатомірності й інтегральності сучасного вивчення поетичної мови, яке спирається на досягнення різних галузей знань (філософія, літературознавство, психологія, історія, культурологія, фольклористика), з-поміж яких значної ваги набуває естетика художньої творчості.

У другому («Мовно-естетична модель буття в українській мовнопоетичній практиці»), третьому («Лінгвопоетика буття в естетичному вимірі українського романтизму й реалізму»), четвертому («Художньо-мовна репрезентація буттєвих доміант в естетичній української модернізму») і п'ятому («Слово і трансформація ціннісних образів в українській поезії постмодернізму») розділах дослідницький намір авторки реалізовано презентацією основних естетичних програм української поезії (фольклор, романтизм, реалізм, модернізм, постмодернізм) з відповідним лінгвопоетичним аналізом мовної картини як дискурсу загалом, так й окремого митця. При цьому до розгляду бралися тексти найвиразніших представників кожної з естетичних практик: українських поетів-романтиків, митців реалістичного напрямку – Т.Шевченка, І.Франка, П.Грабовського; модерністів – поетів «Молодої Музи», футуристів М.Семенка і Г.Шкुरुція; неокласиків – М.Рильського, М.Зерова та ін.; поетів-постмодерністів – Ю.Андруховича, О.Забужко, С.Жадана та ін. Також до побіжного лінгвопоетичного аналізу залучено тексти українських митців, чие художнє слово стало вагомим фрагментом української поетичної картини світу, зокрема раннього П.Тичини, Б.-І.Антонича, поетів-шістдесятників – Л.Костенко, В.Стуса, І.Драча, Д.Павличка та ін.

У межах кожної з естетичних практик в українському культурному просторі сформовано й закодовано відповідні цінності буття, зумовлені часом, простором, світоглядними й культурними тенденціями доби. Так, у фольклорному дискурсивному вимірі цими буттєвими домінантами стали життєвість, упорядкованість, краса; в естетиці романтизму – національна ідея, реалізована у творенні національної героїки, мови, загалом історії; реалізм означився преференціями суспільно вагомих ціннісних орієнтирів (ідеалів); модернізм вивершив суб'єктивне буття індивідуума; постмодернізм окреслив новий код – ревізія класичного канону, антиестетика, абсурд. Засобом кодування є поетична мова, що системою певних мовно-виражальних моделей, словесних образів фіксує, інтерпретує й ідентифікує ці домінанти. Саме художня мова (як органічний складник національної літературної мови) є цілком прозорим ілюстративним матеріалом для дослідницької інтерпретації закладених у тексті авторських інтенцій, смислів, символів.

У рецензованій роботі представлена динаміка естетичної парадигми української поетичної мовотворчості з урахуванням специфіки ментального лексикону, індивідуального стилю митця, його концептуальних засад, фонових і професійних знань, психологічних основ. У загальних висновках акумульовано всі отримані результати дослідження, систематизовано й узагальнено його засадничі положення.

При всій форматності поданої роботи все ж таки видається доцільним висловити міркування стосовно дослідження поетичного ідіолекту тих українських митців, які творили у ХХ ст., – поетів доби соцреалізму. Варто було залучити їхні тексти до лінгвопоетичного аналізу, що додало б монографії наукової повноти, завершеності, логічності.

Загалом же праця Олени Маленко «Лінгво-естетична інтерпретація буття в українській поетичній мовотворчості (від фольклору до постмодерну)» – цілком самостійне наукове дослідження, стилістично вправне, оригінальне за ідеєю та її втіленням. Його з інтересом прочитають не лише науковці, студенти-філологи, а й усі ті, кого цікавить естетика слова, хто відчуває його внутрішню глибину, тонкі порухи, невичерпні художні можливості.

*Микола Степаненко,
доктор філологічних наук, професор*

Одержано 3.08.2010 р., рекомендовано до друку 30.08.2010 р.